فایق بێکەس

دیوانی بێکەس

www.ketab.ir

کۆکردنەوە:

مامۆستا ئومێد ئاشنا

ڕێکخستن و ئامادەکردنی:

بڵاوکردنەوەی کوردستان

انتشارات کردستان
سنه

www.ketab.ir

سرشناسه	:	بیکس، فایق، ۱۹۰۲ - ۱۹۴۳م.
عنوان و نام پدیدآور	:	دیوانی بیکەس/ هونراوەی فایق بیکەس؛ ریکخستن و ئامادە کردنی ئومید ئاشنا.
مشخصات نشر	:	سنندج: کردستان، ۱۳۹۰.
مشخصات ظاهری	:	۲۷۲ ص.
شابک	:	978-964-980-090-5
وضعیت فهرست نویسی	:	فیپا
یادداشت	:	کردی.
موضوع	:	شعر کردی -- عراق -- قرن ۲۰م.
شناسه افزوده	:	آشنا، امید، گردآورنده.
رده بندی کنگره	:	PIR۳۲۵۶/آ۲۴۳ب۹۶ ۱۳۸۶
رده بندی دیویی	:	۸فا ۲۱/۹
شماره کتابشناسی ملی	:	۷۷۴۰۴۰۱

انتشارات کردستان
Kurdistan Publication
سنە - پاساژی عیززەتی - تەلەفوون - ۲۲۶۵۳۸۲

دیوانی بێکەس

✔ ناوی کتێب (نام کتاب):	دیوانی بێکەس
✔ هۆنراوەی (سرودەی):	فایق بێکەس
✔ کۆکردنەوە:	ئومێد ئاشنا
✔ ڕێکخستن و ئامادە کردنی:	بڵاوکردنەوەی کوردستان
✔ کەرەتی چاپ (نوبت چاپ):	یەکەم (اول)؛ ۱۳۹۰
✔ ژمارەی چاپکراو (تیراژ):	۴۰۰۰ دانە (جلد)
✔ ژمارەی لاپەڕەو قەوارە (تعداد صفحه و قطع):	۲۷۲ صفحەی رقعی
✔ بڵاوکەرەوە (ناشر):	بڵاوکردنەوەی کوردستان (انتشارات کردستان)

شابک: ۵ ـ ۰۹۰ ـ ۹۸۰ ـ ۹۶۴ ـ ۹۷۸
ISBN: 978 - 964 - 980 - 090 - 5

نرخی بە بەرگی نەرم (شومیز) ۳۸۰۰ تمەنە
نرخی بە بەرگی سەخت (مجلد) ۴۸۰۰ تمەنە

www.ketab.ir

ناوەڕۆك

وتەی بڵاوکەرەوە ١٣

لە بارەی ئەم دیوانەوە ١٥

✓ **بەشی یەکەم، وتارەکان** ١٧

لە یادی «بێکەس»ی گەورەدا (شێرکۆ بێکەس) ١٩

بێکەس لە چەند دێڕێکدا (موحەممەدی مەلا کەریم) ٢٥

بێکەس (عەلائەددین سەججادی) ٣١

بێکەس، پیاوێك لە ڕەنگی خەمەکانی نیشتمان (جەبار سابیر) ... ٥٥

✓ **بەشی دووهەم، کوردایەتی** ٦٩

فیکری سەرکەوتن ٧١

ئامۆژگاری بۆ میللەت ٧٢

www.ketab.ir

ئەی وەتەن مەفتوونی تۆم ٧٣
وەفدی کوردستان........ ٧٥
یادی نیشتمانی کورد........ ٧٨
شینی مەحموود جەودەت ٧٩
ئەی کورد بەسیەتی........ ٨١
دەردی دەروون........ ٨٣
سەدەی بیستەمە........ ٨٤
چاو بەست........ ٨٧
بیستەی «ژین»........ ٨٨
کورد........ ٩٠
بیست و حەوت ساڵە........ ٩١
قەومی کورد ٩٦
شیوەن بۆ شەهیدانی نوزدەی حوزەیران ٩٧
داری ئازادی........ ٩٨
تاقی کیسرا........ ١٠٠
خود پەسەندان........ ١٠١
لە خوسووسی ئەدەبەوە هۆشیاری........ ١٠٢
سۆزی دەروون........ ١٠٣
مونەوەرانی ئەم زەمانە ١٠٦
ستایش........ ١٠٨
هوشیاری........ ١٠٩
شاخی گۆیژە ١١٠
تاك........ ١١٢

www.ketab.ir

✓ **بەشی سێهەم، کۆمەڵایەتی ١١٣**
کە پارەت بوو خزم زۆرە ١١٥
عەیبە.. عەیبە ١١٦
داد لە دەست تیاترۆ! ١١٧
تیاترۆ ببێ چاترە ١١٩
بە بۆنەی دانانی یانەی فەرمانبەرانی هەولێرەوە ١٢٣
هەوڵ و تێکۆشین ١٢٤
خوا کێو نەبینێ بەفری تێ ناکا ١٢٦
نەسرین ١٢٩
فیز و لەخۆ بایی بوون ١٣١
قومار ١٣٢
ئارەزووی دڵ ١٣٥
شێخەکان ١٣٦
ئەی مەلا ١٣٧
ئاخ مەلا ١٣٨
مەلا و شێخەکان ١٤٠
باسی ڕەمەزان ١٤٢
مەرهەم و دەرمانی ١٤٦
یانەی سەرکەوتن ١٤٧
ئەلەکتریکی سلێمانی ١٤٨
ئەی هاوار لە دەست دختۆری خراپ ١٤٩
وەسفی حاڵ ـ بۆ پیرەمێرد ١٥٠
پاشەکەوت کردن ١٥١

www.ketab.ir

✓ **بەشی چوارەم، هەستی دەروون ١٥٣**
بەشارەت بێ لە قەومی کورد ١٥٥
ساقی لە پەردە دەرهات ١٥٧
خەیاڵی ژێر لێفە ١٦٠
گۆڕان ١٦١
ساقی نامە ١٦٢
شۆری بێکەس ١٦٥
نائومێدی ١٦٧
زەحمەتە بێ مەی ژیانم ١٧٠
عارەق ئەخۆم ١٧١
بێزاری ١٧٢
شینی مستەفا مەزهەر ١٧٣
شینی موحەممەد ئەمین زەکی بەگ ١٧٤
دەردی دەروون ١٧٧
بەهاری سلێمانی ١٨١
ئەی مانگ ١٨٢
لای لای شێرکۆ ١٨٥
ئەستێرە گەشە ١٨٧
چ خۆشە! ١٨٨
شینی قالەی ئایشەخان ١٩٠
ئەو دولبەرە ١٩١
کەرەکانی شێخ سەلام ١٩٢
بەهار نامەوێ ١٩٣

www.ketab.ir

توشی لافاوی عیلم بووم ١٩٤
بەبۆنەی بۆمبای ئەتۆمەوە ١٩٥
گفتگۆی «بێکەس» لەگەڵ زەمانە ١٩٦
من و ئیفلاس ١٩٨
شیتی پانتۆڵەکەم ١٩٩
شینی «حەلاو» ٢٠٠
موسابەقەی کەرسواری ٢٠١
سەر دانانەوێنم ٢٠٢
جەژنی من ٢٠٣
شیوەنی ڕابردوو ٢٠٤
بەشارەت لە گشت مەئموورەکان ئەوا تیاترۆ هاتەوە ٢٠٥
دەردی دەروون ٢٠٨
هەرکەسێ ٢٠٩
جەژنی چی؟ ٢١٠
تاوێتر ئەمرم ٢١٣
یاری من ٢١٥
وەسفی پیرەمەگروون ٢١٦
وەسفی تانجەرۆ ٢١٧
بێزار بوون لە موعەللیمی ٢١٨
قوتابخانەی زانستی ٢١٨
جەژنە پیرۆزە ٢١٩
چوونە مەیخانە ٢١٩

www.ketab.ir

✓ **بەشی پێنجەم، شیعری تێکەڵ ٢٢١**
ئەی وەتەن ٢٢٣
ئەی وەتەن من هەر بەیادی تۆوە شەوگاران ئەنووم ٢٢٤
بە دوو زمان ٢٢٥
تێ هەڵکێش ٢٢٦
قصیدةٌ عربیةٌ الیٰ فتاةٍ سوریة ٢٢٧

✓ **بەشی شەشەم، شیعری منداڵان ٢٢٩**
توچیت؟ من کوردم ٢٣١
شوان و مەڕەکانی ٢٣٢
گۆرانی سپۆرت ٢٣٣
دایك ٢٣٤
بەیانی ٢٣٥
تەماعکاری ٢٣٦
یەکیەتی ٢٣٧
جۆتێك کۆتر و بۆقێك ٢٣٨
شێرۆ و مار ٢٣٩
هەرەوەز ٢٤٠
لە قوتابخانە ٢٤١
گۆرانی کەشافە ٢٤٢
فڕۆکە ٢٤٣
ژماردن ٢٤٤
مەتەڵ ٢٤٥

www.ketab.ir

ئێمە منالین ٢٤٥
کەڵەشێر ٢٤٦
سەگ ٢٤٦
کەر ٢٤٦
پشیلە ٢٤٦

✓ **بەشی حەوتەم، سروود ٢٤٧**
گۆرانی وەتەن ٢٤٩
ئەی دلێران ٢٥٠
بۆ وەتەن ٢٥١
گۆرانی گۆیژە ٢٥٢
لاوانی وەتەن ٢٥٣
گۆرانی بۆ مەکتەب ٢٥٤

✓ **بەشی هەشتەم، بۆ گاڵتە و گەپ ٢٥٧**
بۆ گاڵتە و گەپ ٢٥٩
«قصيدة رائعة للسيد نوري الكونه كوتري» ٢٦١
ئەمەش بۆ سەید نووری بەرزنجی الکونه کوتری دانراوە ٢٦٣

✓ **بەشی نۆهەم، لە یادی فایق بێکەسدا ٢٦٥**
بۆ «بێکەس»ی باوك و نشتیمانپەروەر (بیست و حەوت جار) ... ٢٦٧
شیوەنی گۆران بۆ بێکەس (هاورێم بێکەس) ٢٦٩

www.ketab.ir

وتەی بڵاوکەرەوە

وڵاتی کوردەواری، لەوەتەی مێژوو لە یادیەتی، جێی سەرهەڵدانی پیاوانی لێهاتوو و زانا و دانا و دڵسۆز و غەمخۆر بووە، کە بەردەوام بە پێنووس و زمان، یان بە قۆڵ و شان، تێکۆشیون بۆ دەربازبوون لە بێدادی و ڕزگاربوون لە دیلی و چەوساوەیی و جەوری حاکمان و فەرمانڕەوایانی بێگانە، لە هەمانکاتیشدا زۆرەبەیان بە مرازی دڵیان نەگیشتوون. یەکێك لەم لێهاتووە بە مرازنەگەیشتوانە جەنابی مامۆستا «فایەق بێکەس»ە، ئەم هۆنەرە لەگەڵ ئەوەدا کە لەوپەڕی دەستکورتی و نەداریدا ژیاوە و تەمەنێکی کورت و ژیانێکی پڕ لە ژان و چەرمەسەری و کولۆڵی بردووەتەسەر، بەڵام هیچکات ژان و ئازاری گەلەکەی لەبیر نەکردووە و زیاد لە توانای خۆی، بە وانە وتنەوە و نووسینی شیعر و پەخشان، خزمەتی بە هاوزمانانی خۆی کردووە و ئاسۆیەکی ڕووناکی بۆ گەلەکەی ئاوەڵا کردووەتەوە.

مامۆستا فایەق بێکەس بۆ بێڕوودەربایسی و قسە لەکەس نەخواردنە و ڕەوانبێژی، تەنانەت بەرەو ڕووی دوژمنانی گەلی کورد، هەروەها تێهەڵچوون و بەگژاچوونی نەزانی و هەژاری و هەندێ دابونەریتی بێمانا، ناوبانگێکی بەرزی هەیە و ئەم وتەزایە لە شیعرەکانیدا ڕەنگی داوەتەوە و توانیویەتی ئەو پەیامەی کە هەموو شاعیرێك هەڵگریەتی، بە جوانترین شێوە بیگەیەنێت.

www.ketab.ir

شیعرەکانی لەگەڵ ئەوەداکە ساکارن، پڕن لە ئامۆژگاری و سۆز و خۆشەویستی و نیشتمانپەروەری و دەردی نەزانی و نامۆیی و دوورەپەرێزی و...کە ئەمانە لەگەڵ هەستی هەموو کوردێك سازگارن و خوێندنەوەیان وەکوو مەرهەمێکی سەرکۆنە برینێکی پەترۆ بەستووی سەر لەش وان و سوکنابەخشن.

بۆ لە چاپدانەوەی ئەم بەرهەمە ـکە شانازییەك بوو بۆ «بڵاوکردنەوەی کوردستان» ـ وامان بەچاك زانی کە جیاوازییەکی ئەوتۆی هەبێ لە چاپەپێشووەکانی تری ئەم دیوانە، بۆیە لەسەر ئیزن و پێشنیاری مامۆستای پایەبەرز و شاعیری بەتوانا جەنابی مامۆستا «شێرکۆ بێکەس» (کوڕی هۆنەر)، چەند نووسراوەی مامۆستایانمان بەم دیوانە زیاد کرد، کە لە یاد و بیرەوەری فایەق بێکەسدا نووسیبوویان، تا بێکەس دۆسان زیاتر بە ژیان و کەسایەتی و بیروڕای ئەم هۆنەرە بلیمەتە ئاشنا بن. وە هەروەها کەڵکمان وەرگرت لە دیوانە ساغکراوەکانی جەنابی مامۆستا ئومێد ئاشنا، چاپی ٢٠٠٥. وە دیوانی "فایەق بێکەس"کۆکراوەی جەنابی مامۆستا موحەممەدی مەلا کەریم چاپی ٢٠٠٨، بەو هیوایەی جێی ڕەزامەندی هەموولایەك بێت.

سەرنج: ئەم چاپە لەسەر ئیزنی بەڕێز و خۆشەویست مامۆستا شێرکۆ بێکەس لە چاپ دراوە و مافی لەچاپدانەوەی ئەم نوسخەیە پارێزراوە.

بڵاوکەرەوەی کوردستان

www.ketab.ir

له بارەی ئەم دیوانەوە

دیوانی بێکەس چەند جارێ چاپ کراوە، لە کتێبخانەی زۆربەی زۆری خوێنەران و رۆشنبیرانی کوردا، جێگەی تایبەتی هەیە، لەبەر ئەوەی شیعرەکانی بێکەس لە ویژدانی نەتەوەی کوردا چەسپیوە، بەسەرچوون و لە یادکردن نازانێت. ئێستەش لە هەندێ کۆڕ و کۆبوونەوە و یادەوەریدا لە ناوەندە جەنجاڵەکەی ئەدەبی کوردیدا شیعرەکانی بەسەر زارەوەن.

ئەم دیوانە کۆمەڵێ شیعری بڵاونەکراوە و چاپنەکراوی بێکەسی تیادایە کە لەلایەن خوشکی بەڕێز «بێگەرد جەلال کاکە حەمە» لە گۆڤاری کاروانی ژمارە (٧٧)ی ساڵی ١٩٨٩ بڵاوکرایەوە.

ڕەنگە ئەم دیوانە سەرجەمی شیعرەکانی بێکەس بێت کە هەتا ئێستا هەن و دۆزراونەتەوە.

کاتێك مامۆستا شێرکۆ بێکەس کاری سەرلەنوێ چاپکردنەوەی دیوانەکەی بە من سپارد خۆشحاڵ بووم. هیوادارم کتێبخانەی کوردی ئاوەدان بکاتەوە.

ئومێد ئاشنا

www.ketab.ir